

W.G.Sebald: Luonnon mukaan

[PM/30 ADMIN](#)

W. G. SEBALD *Luonnon mukaan*

SUOMENTANUT
Kari Aronpuro
PALLADIUM & NTAMO

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI (29.9.2022)

Tunnetun prosaistin W.G.Sebaldin runoteos *Luonnon mukaan* on eräänlainen triptyyppi. Kaksi ensimmäistä osaa vievät menneisyyteen, ja viimeinen osa avaa ikkunan nykyisyyteen erittäin vaikuttavalla tavalla.

Sebaldin esikoisteos on julkaistu v.1988, alaotsikon mukaan se on ”perusruno” (Elementargedicht). Se muistuttaa Grünewaldin triptyyppiä, joka kuvataan alussa. Runoteoksen kolmessa taulussa hahmottuu kolmen miehen elämä ja kärsimys kolmella eri aikakaudella.

Kahden ensimmäisen runon tyyli ei ole sitä, mitä pidetään yleensä runoutena: se ei ole kielellä leikkivää, ei metaforia ja symboleja viljelevää. Se on runoutta

”luonnon mukaan”, realistista proosaa muistuttavaa, erityisen tarkasti kirjoitettua.

Kuin lumi alpeilta – ensimmäinen kolmesta runosta – on kuin ajan patinoima ja himmentynyt taulu 1500 -luvulta Grünewaldista. Muutamasta säilyneestä kohdasta löytyy vielä elämää.

Ja jos jäisin äärimmäiselle merelle puolestaan on juonivetoinen elämäkertaruno. Sitkeä tutkimusmatkailija 1700-livulta valmistautuu matkalle lähes koko ikänsä. Viimein hän pääsee perille ja jää hirvittäviin oloihin maailman reunalle.

Synkkä yö väistyy -runo poikkeaa jyrkästi edellistä. Aivan kuin Sebald avaisi oven ja kävelisi ulos. Nykyhetki ja elämä masentavuudessaan hyökivät runoon. Edellisten runojen kertovuus korvautuu vaikuttavilla kokemuksilla, mutta maailma ympärillä on raunioitunut kuin rikkoutuneet kivitaulut. Seuraavassa on tarkoitus luoda kuvaa näistä runoista pääasiassa sitaattien avulla, niitä tukevat kommentit eivät ole analyysia vaan pyrkivät hahmottamaan teosta.

Grünewald -runossa korostuvat asetelmat, paikat ja elämän hauraus, se vaikuttaa samankaltaiselta kuin proosa, josta Sebald tunnetaan.

Teoksen avaava Isenheimin alttaritaulu –jakso tarjoaa lähtökohdan. Runo alkaa eleellä, jossa tuo triptyyki suljetaan ja oveen veistetty Pyhä Yrjö tuntuu astuvan esiin, ja aloittavan Grünewaldista kertovan runon.

Se joka sulkee alttarin siipikuvat

Lindenhardtin seurakunnan kirkossa

ja lukitsee veistetyt hahmot

kaapin suojaan,

kohtaa vasemmassa kuvassa Pyhän Yrjön (s.7)

Wer die Flügel des Altars

der Pfarrkirche von Lindenhardt

zumacht und die geschnitzten Figuren

in ihrem Gehäuse verschließt,

dem kommt auf der linken

Tafel der hl. Georg entgegen.

Kari Aronpuron käännös tavoittaa hienosti Sebaldin tarkan ja harkitun tavan ottaa lukija luontevasti mukaan ("se joka sulkee...") alttaritaulu jaksoon.

Grünewald-runossa maalausten ja näkymien tarkastelulla on keskeinen sija: ne ovat dokumentteja muinaisen taiteilijan todellisuudesta – siveltimenjälki on joskus eläneen ihmisen jättämä.

Luonto, joka mainitaan sitaatin lopussa, tuntuu viittaavan kuolinkamppailuun. Järjetön kärsimys vie armahtavaan kuolemaan, niin kuin luonnossa:

Äkkikauhusta

mutkalle kääntynyt kaula,

tavallinen kautta Grünewaldin tuotannon,

jättää kurkun paljaaksi ja kääntää

kasvot päin häikäisevää valoa, on ruumiin

äärimmäistä ilmaisua siitä, että luonnossa ei vallitse

tasapainoa, vaan se tekee sokeasti häijyn kokeen

toisensa jälkeen, kuin mieletön askartelija, joka

turmelee sen, mikä on juuri onnistunut luomaan. (s.26.)

Runossa vaihtelevat taidehistorialliset jaksot, teosten yksityiskohtien

tarkastelu, ja huipentumina lyhyet, elävät hetket – Grünewald itse tuntuu

liikahtavan jossain siellä. Kyseessä on siis taiteilija, josta ei tiedetä paljoakaan, mutta

jonka alttaritauluissa ihmisen eksistenssi ja kärsimys on kuvattu niin vahvasti, että se

puhuttelee yhä.

Grünewaldin elämäntarina hahmottuu vähiin tietoihin tukeutuen. Anna -

niminen nainen menee naimisiin Matthias Grünin kanssa, katkeroituu ja tulee

lopulta hulluksi. Heillä on poika, jonka Grünewald ottaa taiteilijan oppiin.

Jostain syystä poika kuolee 14 -vuotiaana, ja maalari itsekin kuolee pian

tämän jälkeen.

Tähän väliin kuuluu episodi, jossa Grünewald eli miehen kanssa. Merkit tästä

ovat sikäli hämmästyttäviä, että myös mieskumppani on käyttänyt

Grünewaldin nimeä – 1500-luvulla tämä saattoi olla mahdollista: kaksi

henkilöä olisi merkitty yhteen nimeen. Sebald huipentaa aiheen hienosti erään

muotokuvaaluonnoksen tarkasteluun. Piirroksista löytyy ensin tavanomaisesti

piirretyt kasvot, mutta niiden päälle Grünewald on – herkällä kädellä –

täydennetyt toiset kasvot.

Tutkimusmatkailija -runon aiheena on tutkimusmatka maailman ääriin 1700-luvulla. Tässä vaiheessa runo on yllättävän juonellista elämäkertaa. Se kertoo Stellerin kunnianhimoista, ja kuinka tavoitteen vähittäinen toteutuminen tuhoaa hänen jokaisen toiveensa. Tällainen on luonto. Tämäkin Sebaldin runo on hyvin konkreettinen, ja merkitykselliset kohdat nousevat esiin harvakseltaan. Vasta kun Steller on astunut laivaan ja jättää Saksan taakseen aavistus matkan pelottavuudesta nousee esiin:

Steller, joka näki meren
ensimmäisen kerran seisoj pitkän tovin kannella
ihmetellen kulkua veden päällä, voimaa
ja painoa, suolaista ilmaa ja
syvyyden noiduttua hämärää
kölin alla. (s.42)

Laiva vie vasta Pietariin, sinne Steller jää neljäksi vuodeksi. Kymmenen vuotta Stellerin elämästä menee valmistautumiseen, samalla lukijat saavat esimakua tulevasta. Järjestään jokainen kohdattu tutkimusmatkailija on ihmisraunio. Lopulta kun Steller pestautuu laivaan, ja ymmärtää kuinka massiivisesti laiva on varusteltu:

...loputtomasti elintarvikkeita
miehistön muonittamiseen,
talouskaluja, vaatteita ja arkuittain
Bordeaux-viinejä korkea-arvoisille Akatemian
lähettiläille, raahautunut
kuin jäätikkö,
joka työntää edellään raskaita
vierinkivimassoja ... (s.48)

Matkalla kaikki karsiutuu, ja lopulta kun Steller kadottaa kaikki suunnat, luonto on tuo hajottaja:

Kaikki oli päämäärätöntä harmautta
vailla ylä- ja alapuolta, luonto hajoamisen
tapahtumakulussa, puhtaan mielettömyyden
tilassa (s.58)

W.G. Sebald -runo, hänestä itsestään kertova päätösjakso on nykyaikaista runoutta täydessä loistossaan. Triptyykin muut osat, jotka ovat saaneet

realisminsa dokumenteista ja konkreettisista paikoista, korvautuvat nyt elävillä hetkillä.

Tosin II maailmansodan loppu ja Dresdenin pommitukset ovat Sebaldin vanhempien aikalaiskokemusta. Se on katastrofi vailla muistijälkiä. Tuhokuvat pääsevät tulemaan Sebaldin mieleen vain maalauksen avustamana.

Raamatullinen kuva Lootista joka pakenee maailmanpaloa, auttaa Sebaldia hahmottamaan tapahtunutta..

Sebald kertoo kävelleensä Wienissä olevan Friedensbryggen sillan yli, ja kääntyessään katsomaan taakseen kohti pitkää, suoraa Floridsdorffin pääkatua. Laskevan auringon valo sokaisee hänet kuin Lootin takaa loistava maailmanpalo:

Minulle tuli merkillinen tunne
kuin olisin nähnyt
sen jo kerran aiemmin,
ja vähän sen jälkeen
olin Floridsdorfissa,
kuljin yli
Friedensbryggeniun ja olin
vähällä menettää järkeni. (s.77)

Seuraavassa osassa tuntuu alkavan kertomus lapsuuden idyllistä. Pian se muuttuukin kuvaksi lapsesta, joka ei ole huomannut katastrofeja ympärillään. Hänessä on sama muistamattomuus kuin vanhemmissaan.

Sebald -runon onnellisin jakso on perhe-elämän idylli. Se välittää keveitä valoisia hetkiä. Kuvaavia ovat puhutteluja ja me-muotoa. Tämän jakson avaa lause: "Pidimme onnea pitkään vankina". Onni on lyhyt, väliaikainen ja suojattu.

Paratiisiomenat kasvoivat hienosti
puimatantereella lojui
melkoinen määrä kultaa, ja sinä sanoit
sulhasta on vahdittava kuin oppinutta
yöllä... (s.83)

Seuraavassa Manchester -jaksossa kaikki on toisin, kun tuhon jälkeiset maisemat vyöryvät esiin:

Teollisuuden
rajattomasta kasvusta haltioituneena
valtiomies Disraeli ylisti Manchesteria
nykyajan ihmeellisimmäksi kaupungiksi (s. 87).

Tämä kolmesta pitkästä runosta viimeisin on erityisen vaikuttavaa, järjestyttään
vyöryvää pitkää runoa. Triptyykin aikaisemmat osat kalpenevat tämän
melankoliaa ja raunioita kuvaavan lopun rinnalla, ehkä siksi että siinä välittyy
ulkoilma.

Lopussa siis luonto viittaa elämään, siihen, miten nykyisyys vallitsee
raunioiden keskellä.

Samalla tämä loppu valaisee ja saa menneisyyden hehkumaan:
kärsimyshistoriatkin saavat valonsa tästä mihin on tultu.

W.G. Sebald: *Luonnon mukaan*. Suom, Kari Aronpuro, Palladium&natmo, 2022

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen ja kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta.